

РОМАН ФУРМАН
ПЪРВИЯТ ДЕН ОТ ЕПОХАТА
НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

Превод от руски: А. Грозданова, 1979

chitanka.info

1.

— Време е...

— Казахте ли нещо? На мен ли говорите?

— Не. Аз изобщо... Казвам, че е време...

— Отдавна е време. Какво още се бавят?

— Сверяват по списъците. Всичко трябва да съвпада.

— Че ние не сме толкова много. Цяла бюрокрация завъдиха.

Щуротии...

— Редът си е ред.

— И въпреки това пак нещо ще оплетат. Сигурно ще забравят някого.

— Във всеки случай не бива да допуснат това. Има заповед на Администрацията — да се приберат всички, до един. Всички...

— Значи това е последният? Ами ако не стигнат местата?

— Те могат да поберат и сто пъти повече, и хиляда пъти. Нима не виждате какво огромно нещо е корабът! Дъхът ти секва.

— А нима всички? Ами ако някой не успее? Или просто реши да остане? Какво ще стане тогава?

— Да остане ли? Тук? Че за какво?

— Кой знае, всичко се случва. Ще поиска и толкоз.

— Значи е луд. Вие нали не искате? Или искате?

— Аз?! Да не би нещо да ме свързва с този проклет пъкъл?

— Именно. Всички разсъждават така. Никой не иска да пропадне в този ад. Нищо, скоро ще бъдем там и ще забравим всичко, ще си починаем. А после ще започнем да живеем...

— Вече наистина започват. Видяхте ли, пуснаха първата група.

— Просто не ми се вярва... След около два часа ще дойде и нашият ред.

— А пък аз кой знае защо се страхувам. Вие знаете ли дали не е опасно? Какво говорят?

— Не зная. Лично аз не се тревожа. Само да се измъкна веднъж от тук. На всяка цена. Нямам вече какво да губя...

— Но все пак, какво ще направят с нас? Какво ще почувствуваме?

— Нали ви казах, не зная. Какво значение има дали ще ни изсушат, замразят или разтворят!

— Б-р-р-р!... Ама че чувство за хумор имате! Аз ви питам съвсем сериозно.

— Стига сте ме занимавали с глупости. Попитайте самите тях, а мен оставете на мира. Ето там вървят двама — Капитанът и първият помощник. Те ще ви разкажат всичко. Хайде, тичайте.

— Вие подигравате ли ми се? Аз и без друго едва се държа на краката си. А кой от тях е Капитанът? Широкоплещестият ли?

— Да. Той има дванадесет рейса досега. Чух, че първият помощник е за пръв път тук. Новак. Той дори се е родил там.

— Ех, върви им на хората.

— Вярно, всеки с късмета си. Родителите му попаднали в първите рейсове. Вие още не сте се били появили на бял свят.

— Аз ли? Възможно е. Впрочем, аз по своему съм знаменитост.

— Вие? Не бих казал това, като ви гледам. И с какво сте знаменит, ако смея да попитам?

— Тук няма по-млад от мен, макар че съм вече на четиридесет и две години. Аз съм последния, комуто е било разрешено да се роди. Последният, разбирате ли? След мен Администрацията взела решение — нито една душа повече.

— И съвсем правилно. Трябвало е много по-рано да сторят това. Иначе и след още десет години не биха извозили всички от тук. И все пак живеем в най-мръсната епоха. Епохата на бягство от самите себе си.

— Попадахте точно в целта. По-голяма мръсотия не можеш измисли... Пуснаха още една група. Работата потръгна. Бавно, но сигурно.

— Моят ред е тръгнал от четиринадесет години. Свикнал съм. С движението...

— А защо не сте се записали по-рано?

— По-рано... Всички ние, както се казва, сме жертви на стадното чувство. Отначало никой не искаше, първите тръгваха насила. Разбира се, имаше и доброволци, но те не влизат в сметката. Масата, тълпата... Глупаци, и аз съм същият... Вече съм на петдесет и девет. Кой знае

още колко ми остава да живея. Но дори и година-две, да поживея човешки, а не така, както сега. Или да умра, все ми е едно...

— Не, не, аз не съм съгласен да умирам. Животът е едно чудо, дори и тук. Най-великото чудо, което е останало още у човека.

— О-хо, вие сте бил философ! Поет! Стихове ли съчинявате?

— Оставете подигравките... По-добре погледнете какво се вижда там.

— Къде?

— Почти до хоризонта. Необикновен зелен цвят. По̀ на дясно от дюните, виждате ли?

— Кой го знае. Сигурно някакъв камък. Отместете се, сега можем да застанем под навеса. Май че почнаха да работят по-бързо.

— Странно, много странно.

— За какво говорите?

— Ами че за зеленото. Вчера там май нямаше нищо. Вие не забелязахте ли?

— Мен ми е все едно. Приемете го за мираж.

— Не бих казал, че е мираж.

— Тогава изтърчете да разберете какво е. После ще разкажете на всички.

— Ей пък вие, да не би да ми е нужно повече от останалите? Просто между другото...

— Ето я типичната философия на потребителя.

— Като че ли вие не сте потребител. Намери се един творец! Точно такива като вас предизвикаха този кошмар!

— Омръзнаха ми вашите празни приказки. Хайде по-добре да помълчим, отколкото напразно да си чешем езиците.

— Моля. Само че според мен вие пръв почнахте. Да, вие. Казахте...

— Какво казах? О, какъв досадник сте!

— Моля, моля... подбирайте изразите си!

— Вървете по...

— Какво, какво?!

— ...!

— ...!!

2.

И млъкнаха.

Пък и за какво да се говори?! След някой и друг час тях и цялата върволица от хора в прозрачни ципи ги очаква дълбок сън, едва ли не смърт — дългосрочна топлохимическа консервация на организма. И какво значение има какво мислят един за друг и за всичко наоколо?

Всеки седем минути малка групичка хора влизаше в пропускателната камера на огромния космически кораб. Там хората вземаха приспивателно и се настаняваха в пластмасовите капсули. Останалото не зависеше от тях. Те заспиваха с надеждата, че след шест години — светлинни години — ще оживеят, но вече *там* на четвъртата планета на звездата на Бертолд...

На тази планета, която преселниците нарекоха Малката Земя, М-Земя, а в разговорната реч Емземя, имаше съвсем приемливи условия за живот, почти такива, каквито е имало на напуснатата Земя през мезозойската ера. Така Човекът, Венецът на Творението, се отскубна най-после от своята земна люлка и закрачи по етажите на мирозданието с вида на победител, надничайки безцеремонно във всичките му стаи, тършувайки из кюшетата и опразвайки килерите. Защото, какво друго още му оставаше да прави? Само да побеждава. И да жъне плодовете на своите победи...

А засега последните хора напущаха Земята. Редицата намаля до една трета — върволица от странни фигури в прозрачни ципи на стартовата площадка под палещите лъчи на слънцето. Хората заминаваха без багаж и в пропускателната камера оставяха всичко, което беше върху тях, дори и контактните лещи за очи. Една старица се опита да пренесе под ципата си коте. Само след миг ръката на работа го изхвърли навън. Обреченото животно, гърчейки се върху нажежения пясък в разределения въздух, прекрати жалкото си съществуване пред очите на безучастната тълпа, сякаш напомняйки, че от тук трябва да се бяга, и то колкото може по-бързо.

Двама души от екипажа проверяваха по списъците всяка група, а Капитанът и първият помощник се разхождаха бавно из градчето. По време на полета всички членове на екипажа също заспиваха, но едва след като корабът поемеше начертания курс. Законсервираше ги самият Капитан. Той оставаше последното бодърстващо същество на борда — роботите не се смятаха.

И на четирите посоки се откриваше унила гледка: безкрайни пясъчни дюни под ослепителното небе, безформени каменни грамади, полуразрушени постройките от метал и пластмаса. Нищо тук не радваше окото, върху всичко лежеше печатът на смъртта. Гола и обезводнена, готова да изпусне последния си дъх, последния си жив вик, Земята стана изминат етап за този, който я бе тъпкал, и, както му се струваше, благоустроявал...

И само едно нещо привличаше вниманието — зеленото петънце до хоризонта. Какво беше това? И защо зелено? Капитанът искаше да научи и с ръка предложи на помощника си да го последва.

3.

— Къде отиваме, Капитане?

— Отиваме... Имаме още малко време. Ти нали сам поиска да бъдеш включен в този рейс?

— Да. Исках да видя всичко с очите си.

— Тогава гледай и запомняй.

— Че какво интересно има тук? Само пясък и камъни.

— Именно. Цялата работа е там, че ние вървим по дъното на океан.

— Шегувате се.

— Уви, не. Това е дъното на бившия Атлантически океан. Чувал ли си? Ето, това е той.

— Нима?

— Нещо повече. Някъде под тези грамади от пясъци се крие най-старият континент — Атлантида. Смята се, че тук се е зародила човешката цивилизация.

— Тогава това просто е забавно. Последният човек си отива от там, където се е появил първият...

— Ти не можеш да разбереш. Родината ти не е тук, а вече *там*.

— Моята родина е целият свят, Космосът.

— Грещиш. Твоята родина е там, където си направил първите си крачки, където са живели майка ти и баща ти. И където и да ходиш, тя винаги е с теб...

— Емоции, Капитане. Ние с вас сме мъже.

— Да, разбира се...

— А вие?

— Какво — аз?

— Вие напущате завинаги родината си. Какво ще остане от нея у вас?

— Споменът. И съжалението.

— Съжаление? За какво? За тази пустиня?

— За това, което сме направили. За това как се изхитрихме да обърнем всичко в прах.

— Извинете, но вие сте идеалист! Нима сте имали друг изход? Всичко е закономерно, щом обичаш да се пързаяш, бъди добър да си теглиш нагоре шейничката.

— Не зная — отвърна Капитанът. — Може би е имало изход. За съжаление това е извън възможностите на един човешки живот и дори на едно цяло поколение. Но ние и сега не сме се научили да мислим за потомците...

— Нима искате да кажете, че същото бъдеще ни очаква и *там*, на Емземята?

— Кой знае, кой знае...

— И какво трябва да направим?

— Аз знам само какво не трябва да правите.

4.

— Че влизайте де, какво се запънахте?

— Влезте вие първи, аз се страхувам...

— Е, не треперете толкова, няма да ви убият. Събличайте се, дявол да ви вземе, по-бързо. Иначе този робот ще се заеме с вас. Тогава няма да се зарадвате.

— Какво ще направи с мен той?

— Това, което прави и с другите, които не изпълняват заповедта. Ще ви съблече гол с железните си ръчища и ще ви напъха в капсулата.

— Наистина ли? Тогава по-добре аз сам...

— Точно така. И по-весело, по-весело.

— И все пак, знаете ли... Когато гледам тези пити с бивши хора... Честна дума, струва ми се че съм в крематориум.

— Охо, и вие не сте лишен от чувство за хумор!

— Напразно издевателствувате. Съвсем напразно. Сега вас самия ще ви изпекат в тази тръбичка като пирог с плънка. Всичко е лъжа!... От нас се отърват, ние сме излишни, ненужни никому!

— Нещо с нервите не сте добре... Срамота е.

— Срамота било, казвате? А аз не искам да умирам! Чувате ли, та това е смърт!

— Успокойте се, нищожество! Мен ми е все едно, можете да останете. Ваша си работа.

— Да, да остана... Да живея в ципа сам, както си искам... Но да живея! А вие ще бъдете покойници, всички...

— Слушайте. Махайте се от тук, живейте си. Само не ни играйте по нервите! Не помрачавайте тези тържествени дългоочаквани минути!

— Ще си отида, веднага! А вие останете... Кажете на този глупав робот да махне ръцете си.

— Ей, пусни този психопат. А пък аз на прощаване ще му кажа две думички, ще му обясня нещичко. Та, любезни, знайте, че след шест

часа Земята ще бъде взривена. Цялото кълбо ще стане на пух и прах! Ясно ли ви е?

— Откъде измислихте това?

— А няма вие не знаехте? И какво ли изобщо знаете? Ето, четете, виси под носа ви. Или да ви го прочета? „За сведение на преселниците“... Така, къде е мястото, аха, ето го... „За научно-приложни цели...“

— Къде? Тука ли?... „Не представлява повече практическа ценност... Ще бъде анихилирана...“ Не вярвам на очите си! Защо? Как така!

— О, няма не си отивате? Решихте да останете с нас ли? Умник!

— Престанете. Сякаш това не ви засяга!

— Именно — не ме засяга! Не ща и да зная!... Ще се пъкна в капсулата и ще си нанкам. Без сънища. Ако ми провърви, ще се събудя, ще стана нов, свободен човек на прекрасна планета. А тук нека всичко се провали вдън земя... На парченца!

— А на мен пък ми е жал.

— Я стига. По-добре вземете таблетката и я сдъвчете. Сега влезте в капсулата. Ето така, до мен, тук. С краката напред.

— С краката напред...

— Така! Не ви ли е тясно? Чувате ли ме?

— Чувам. Сбогом.

— Е, не така. Само „довиждане“. Трябва да бъдем оптимисти... Впрочем, как се казвате?

— Не е ли все едно? На тази братска могила имена не се пишат. Номер на структурната схема и това е всичко...

— Е, е, не падайте духом. Ще мине... Спи ли ви се вече?

— Да.

— Съгласете се, че така свободно отдавна не сме спали. Без тези проклетци ципи, голички, в приятна атмосфера... Ех, че животец ще настъпи сега! Знаете ли какво ще направя най-напред? Ще се изкъпя. Със студена вода. Дори с ледена. Ще лежа във ваната цяла седмица, не, цял месец... Да се поохладя от тази проклета горещина. После ще се просна някъде върху зелената тревичка. Вие спомняте ли си какво беше това? А? Не ме чува. Вече спи. Интересно, а съседът ми от дясно? Също спи. Всички спят, само аз... Хм! Странно. Защо не ми действа? Ей, робот, не мога да заспя! Почакай, не включвай. Дай още

една таблетка. Почакай де, на тебе говоря! Чуваш ли ме, желязна
кратуно? Чакай, не вклю...

5.

— Извинете, Капитане, но ми се струва безсмислено.

— Кое именно?

— Нашият поход. Вашите търсения. Нищо интересно няма да намерим там.

— Умори ли се? Лошо ли ти е?

— Не. Но съм свикнал да губя силите и времето си по-рационално. А там просто няма нищо. Нищо такова, каквото се надявате да видите.

— Възможно е, но аз трябва да се убедя.

— Но в какво? Че животът тук е нереален? Та това е очевидно. Нима вие самият не виждате?

— Ти можеш да се върнеш. Тръгвай.

— Не, няма да ви оставя сам. Всичко може да се случи...

— Тогава побързай. Мини по̀ на ляво, ще заобиколим тази котловина.

— По-внимателно, да не се спънете. Какво е това? Кабел?

— Да. Тук е една от шахтите с взривния материал. Една от шестдесет и трите хиляди, разположени по цялата повърхност на Земята.

— Внушително число! Според мен успехът ще бъде сигурен, ако изчисленията са верни. Вие как мислите?

— Трудно е да се каже. Може би.

— А вие като че ли не се радвате на експеримента.

— Х-м, голямо чудо — да унищожиш. Повод за възторзи!

— Зависи какво унищожаваш. И в името на какво. Тази стара развалина отдавна трябваше да отиде на бунището. Отслужила си е своето — стига... Какво изключително зрелище ще бъде! Тържество на най-дръзката научна идея.

— Тържество?

— Извинете, Капитане, но не мога да ви разбера. Защо се съгласихте да пътувате? Никой не ви е принуждавал.

— Разбира се. Но... впрочем, на кого са нужни сега всички тези приказки? Може би наистина аз трябваше да откажа.

— Имам една молба към вас...

— Да?

— Само да не я изтълкувате превратно. Бих искал... За мен това е много важно... С една дума, моля ви да отстъпите правото на мен...

— Не ви разбрах.

— Да взривя...

— А, а. Хм. Какво значение има кой ще натисне копчето? Не е там работата, не е там...

— Толкова по-добре — щом на вас ви е все едно. Право да си кажа, съгласих се да летя тук само заради това.

— Виж ти!

— Надявам се, че не виждате в признанието ми нищо такова... Аз бях на десет години, когато научих за подготовката за взривяването. И от тогава...

— Всеки е свободен да се стреми към целта си. Ти към своята, аз... Добре, ще помисля. Има още време.

— Не чак толкова много. Чакайте, по този склон ние няма да можем да се изкачим. Пясъкът се движи като жив.

— Да опитаме от дясно. Макар че и там не е по-добро. Попитай как върви товаренето.

— Веднага... Завършват след двадесет и пет минути. Трябва да се връщаме.

— Да, жалко. Нищо не може да се направи. А на теб не ти ли се струва, че петното стана по-ярко?

— Зрителна измама. Капитане. Мисля, че това е някакво атмосферно явление. Нещо от този род.

— Е, хайде, да вървим към старта...

— Връщам се с надежда, Капитане.

— С надежда? Аха, да.

6.

Да се взриви планетата? Защо? За да се отмъсти на Земята? Не, всичко беше и по-просто, и по-сложно. Очакваше се, че взривът ще предизвика смущения в Слънчевата система и може би ще измести орбитата на Венера. Тя ще заеме мястото на изчезналата Земя и ще можем да се върнем в къщи, при родното Слънце, на свежа, още неизтощена планета. А ако не успеем — няма какво да губим, никой няма да пострада...

Всичко е готово. Живият товар — концентрат от човешка субстанция — лежеше в пластмасовите килийки на хранилището. Отвън до стълбата се издигаше планина от хвърлени вещи: прозрачни ципи, дрехи, детски играчки... Капитанът даде знак на подчинените, а самият все още стоеше долу и гледаше.

Той, последният гражданин на планетата, който я напущаше, не можеше да се реши и направи последната крачка. Стоеше подпрян до рамката на вратата и гледаше. Но какво може да отнесе в паметта си? Пясъци до хоризонта, скални грамади, постройките — последното убежище на хората. И отново пясъци... Синевата на небето, разсечена от стълбовете на черни смерчове. А ето и него, това загадъчно нещо — зеленото, там в далечината. Какво е то? Нима е растителност, като по чудо оцеляла в пустинята? Но тогава там трябва да има и вода, която да я храни. Жалко, че не успя да стигне до мястото.

Време е да пристъпи към работа. Бързешком, сякаш отрязваше пътя си назад, Капитанът пусна вратата-гилотина и веднага се озова в друг свят. Членовете на екипажа чакаха в креслата в пилотската кабина. Мислено те бяха вече у дома и вече гледаха телетранслацията от *там* — живописните, както някогашните земни пейзажи, блещукащи градове, веселите, безгрижни и доволни хора...

Капитанът зае мястото си и пръстите му напипаха нужните клавиши на пулта. Той се замисли... После потърси с помощта на видеоекрана загадъчното зелено петно и увеличи мащаба на изображението.

Видя зелен оазис. Съвсем мъничък — няколко храстчета бяха заобиколили тясна ивица вода. Растенията изглеждаха беззащитни — и пред палещите отгоре слънчеви лъчи, и пред настъпващите пясъци. Но само изглеждаше така. Мълчаливо и упорито растенията се бореха за своя живот, като хвърляха сянка върху поточето, а то им даваше безценната влага.

Край. Огромният кораб стремително и беззвучно се издигна над Земята и направи прощален кръг.

Самотното голо кълбо на напуснатата планета започна бързо да намалява — само след няколко минути то ще се превърне в светла точка върху черното небе на вселената. В искра, която всеки миг ще угасне.

Вцепенен, Капитанът на кораба гледаше към видеоекрана.

7.

— Капитане, съвземете се. Болен ли сте?

— Аз ли? От къде ти дойде тази мисъл?

— Видът ви е такъв, сякаш... Може би искате да ви сменя? Да починете?

— Благодаря, не се тревожи. Всичко е наред.

— Остават пет и половина минути и ще видим феерично зрелище... Впрочем, искам да ви напомня молбата си.

— Какво? Не! В никакъв случай!

— Жалко... Толкова се надяхах. Е, нищо, подчинявам се. Ще се задоволя и с ролята на наблюдател. Ще има какво да разказвам... Останаха две минути. Ще ми позволите ли поне да снема пломбата от копчето. Капитане?

— Пломбата? Още е рано...

— Мислите, че няма да се съдържа и ще го натисна ли? Вие вече можахте да се убедите, че аз съм дисциплиниран човек. Интересно, дали ще ни разтърси леко и нас?... Ама ще почне едно хоро по цялата планетна система! Впрочем, какво ще стане с Луната? Къде ще бъде отхвърлена?

— Не зная.

— Може би ще стане спътник на Венера? Или ще се превърне в самостоятелна планета, а някакво парче от вашата Земя ще ѝ бъде нейното нощно светило? Ех, грандиозна работа!... И така, започвам отброяването. Десет, девет, осем... Две. Едно! Нула! Контакт. Контакт!... Какво правите, Капитане? Чувате ли ме? Тогава аз, моля, разрешете...

— Не!

— Махнете ръката си.

— Не!!!

— Какво значи това, Капитане?

— Заеми мястото си. Взрив няма да има.

— Какво-о? Защо?

— Ние няма да направим това.

— Но ние сме длъжни! Длъжни сме! И изобщо ако вие... сте болен, моля да ми предадете управлението. Незабавно!

— Успокойте се, здрав съм. Със здрав разум и трезва мисъл.

— Имайте пред вид, Капитане, аз не желая да нося отговорност за нарушаване на инструкцията! Заради вашата... Сантименталност!

— Няма да ти се наложи да отговаряш. Ще имаш оправдание.

— Бих искал да зная какво? Че съм се поддал на минутна слабост? На вашите уговорки?! Ето инструкцията. Къде има една само точка в нея, която да сваля от мен отговорността?

— Сега ще ти покажа... Ето, тридесет и шеста... „В случай, че на Земята доброволно, по собствено желание остане група хора или дори един човек...“

— Извинете, но там няма никого! Аз лично проверих... Всички до един са на борда. Побързайте, Капитане. Още не сме излезли от зоната на радиокомандите, Не всичко още е загубено!

— Да, още не всичко... Чуй какво ще ти кажа. Аз се връщам. Не ме гледай така!

8.

Пръстите легнаха върху клавишите на пулта и на видеоекрана всичко тръгна в обратен ред. Малката точка започна да расте и се превърна в кълбо. Земята се приближаваше...

Разбра ли той на какво се обрича? На самота и лишения... Какво пък, право на всеки е да избира пътя си. Но в какво виждаше смисъла на своята постъпка? Просто в нищо. Оставаше надеждата. Надеждата, че *там*, в далечния и благополучен свят все някога ще научат за безразсъдната му постъпка. И тази вест, мислеше си той, ще развълнува душите на онези, в които е жив още споменът за Земята. И все някои, макар и малцина, ще поискат да се върнат, може би, за да възродят своята Земя; а това вече значи нещо... Не, той не иска да предсказва далечното бъдеще, важно е да се реши на първата крачка, най-трудната. И най-отговорната.

Корабът се приземи на същото място, откъдето неотдавна бе стартирал.

Цареше утринна тишина. Слънцето се показваше на хоризонта. Потокът се провираше из пясъците. Около него се бяха струпали групи самоотвержени растения. В сянката им набираше сили млада зеленина.

Природата правеше своите първи крачки, отглеждайки вечното семе на живота.

Първите крачки към нея правеше и Човекът. Той се бе върнал.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
9/1979 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.